

УДК 349:3
ORCID 0000-0002-2206-3286

*Кучма Ольга Леонідівна,
професор кафедри трудового права та
права соціального забезпечення
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор
e-mail: okuchma@ukr.net*

БАЛЬНА СИСТЕМА НАРАХУВАННЯ ПЕНСІЇ

На сьогодні, пенсійне забезпечення в Україні знаходиться на невисокому рівні, і ні повномасштабне вторгнення ні пандемія не є цьому причиною, оскільки ще до цих форс-мажорів пенсії в Україні не були достатніми для забезпечення потреб пенсіонера на належному рівні. Звісно, спроможність Пенсійного фонду України та держави у фінансуванні пенсійних виплат є визначальними при обчисленні їх розмірів, адже пенсійне законодавство, в першу чергу, повинно бути дієвим та реальним до виконання.

Проте, навіть маючи дефіцит бюджету Пенсійного фонду, важливо дотримуватися справедливого балансу при обчисленні пенсії та визначенні чинників, які впливають на право та розмір пенсійного забезпечення. На сьогодні, відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон) ключовими чинниками (та не єдиними), які впливають на пенсію є а) страховий стаж, б) сума заробітної плати (доходу) застрахованої особи, з якої сплачено страхові внески та яка відповідно до цього Закону враховується для обчислення пенсії за місяць, за який розраховується коефіцієнт заробітної плати (доходу), в) середня заробітна плата (дохід) в Україні, з якої сплачено страхові внески та яка відповідно до цього Закону враховується для обчислення пенсії, за місяць, за який розраховується коефіцієнт заробітної

плати (доходу) та г) середня заробітна плата (дохід) в Україні, з якої сплачено страхові внески, за три календарні роки, що передують року звернення за призначенням пенсії [1].

Денис Шмигаль на засіданні Уряду зазначив, що запровадження бальної системи має вирівняти диспропорції між пенсіонерами, які давно вийшли на пенсію, і тими, хто зробив це нещодавно; будуть вираховуватися щомісячні внески працевлаштованих громадян до Пенсійного фонду з огляду на співвідношення їхньої зарплати до середньої зарплати по країні [2].

На сьогодні, Законом передбачено у формулі обчислення заробітної плати (доходу) визначення коефіцієнту за кожен місяць шляхом поділу доходу особи за місяць на середню заробітну плату по країні, з якої сплачувались страхові внески, і потім сума всіх коефіцієнтів ділиться на кількість коефіцієнтів. Таким чином, вже враховано співвідношення доходу особи з доходом в країні без прив'язки до інфляції за попередні періоди, валюти тощо.

Чинником, який впливає на різницю в розмірі пенсії осіб, які оформляли пенсію, наприклад, у 2015 та 2024 році є показник середньої заробітної плати (дохід) в Україні, з якої сплачено страхові внески, за три календарні роки, що передують року звернення за призначенням пенсії. Зрозуміло, що з кожним наступним роком цей показник буде більшим, і хто оформлятиме пенсію пізніше, матимуть більший показник середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески за три останні календарні роки перед роком звернення, ніж ті, хто оформляв пенсію раніше. Для відновлення справедливості в цій частині немає потреби запроваджувати бали, а достатньо при зміні цього показника автоматично здійснювати щорічно перерахунок пенсій, які призначені раніше.

Таким чином, неважливо у якому році особа оформила пенсію, всім однаково буде пораховано коефіцієнт доходу у співвідношенні до доходу у країні за відповідний період (що і на сьогодні здійснюється) і однаково всім (незалежно від дати оформлення пенсії) буде щороку переглядатися та встановлюватися однаковий показник середньої заробітної плати (доходу) за три останні роки перед роком оформлення пенсії чи її щорічного перегляду (що необхідно впровадити).

Для того, щоб справедливо підвищити пенсії варто звернути увагу також на інший чинник, який впливає на пенсійне забезпечення, а саме: коефіцієнт страхового стажу, який був 1,35 відсотка за кожен місяць страхового стажу, після чергового етапу реформування став 1 відсоток, чим не покращив становища пенсіонерів з тривалим стажем роботи. Тому, повернення до попереднього коефіцієнту страхового стажу буде справедливим підвищенням ролі страхового стажу у пенсійному забезпеченні.

Список використаних джерел

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон від 09 липня 2003 р. №1058-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1058-15> (дата звернення 25.03.2024)

2. Шмигаль розповів про зміни у системі нарахування пенсій. <https://tribun.com.ua/uk/105086-shmigal-rozpoviv-pro-zmini-u-sistemi-naraxuvannja-pensij> (дата звернення 25.03.2024)